

Joseph Kaspar Mertz

KUKUK

Hudobná panoráma / Musikalische Rundschau (1851 – 1853)

136 krátkých zábavných skladiel pre sólovú gitaru

136 kurze Unterhaltungsstücke für die Gitarre

MONUMENTA MUSICAE SLOVACAE

Pavel Steidl / Martin Krajčo

Joseph Kaspar Mertz

KUKUK

Rakoczy-Marsch.

Zožit (Heft) 1

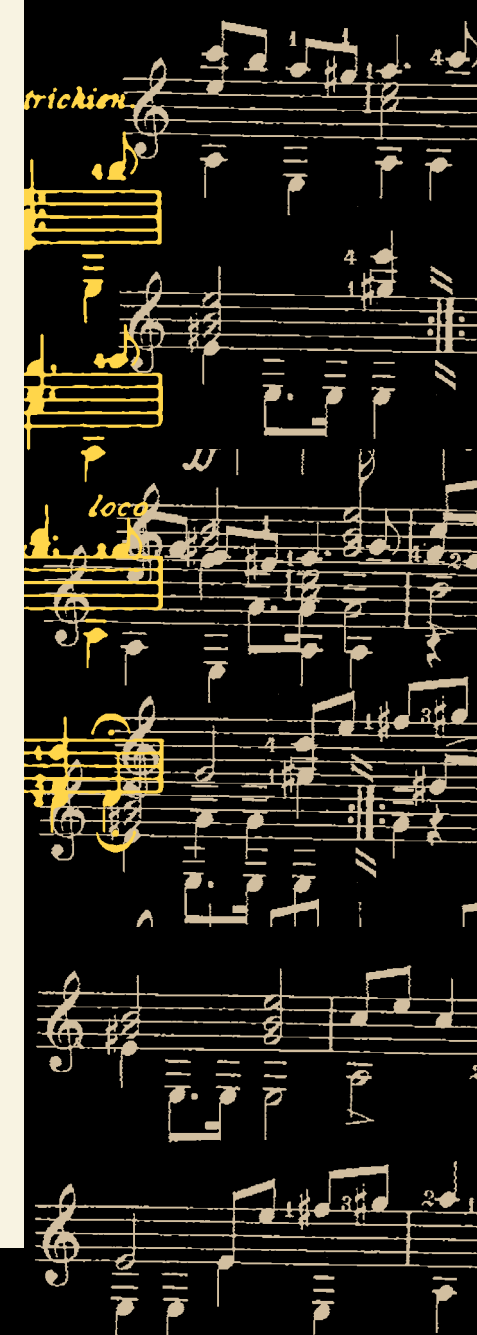
- 001. *Yankée Doodle*. Nordamerikanisches Volkslied / severoamerická ľudová pieseň 00:42
- 002. *The Last Rose of Summer*. Irisches Volkslied / írská ľudová pieseň 02:08
- 003. *Der rote Sarafan*. Russisches Volkslied / ruská ľudová pieseň 02:46
- 004. *'s Mailüfterl*. Österreichisches Volkslied / rakúska ľudová pieseň 00:41
- 005. *Rakoczy-Marsch*. Ungarisch / (Rákociho pochod) uhorský (pochod) 03:09
- 006. *Matraca*. Spanischer Nationaltanz / španielsky národný tanec 01:27
- 007. *Das Nachtlager in Granada* (Conradin Kreutzer). Deutsche Oper / nemecká opera 01:49

Zožit (Heft) 2

- 008. *Home! Sweet Home!* Englischs Volkslied / anglická ľudová pieseň 1:47
- 009. *Das Dreigespann*. Russisches Volkslied / ruská ľudová pieseň 1:06
- 010. *Tanzlied aus Dalekarlien*. Schwedisches Volkslied / švédská ľudová pieseň 1:08
- 011. *Mutterseelen allein*. Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 1:23
- 012. *Österreichischer Defilir-Marsch*. (Johann Prochaska) / rakúsky slávnostný pochod 3:10
- 013. *Schottischer Tanz* / škótsky tanec 1:40
- 014. *Drei Jahrl'n nach'm letzten Fensterl'n*. (Ignaz Lachner) Alpenscene / alpská scéna 1:25
- 015. *Czaar und Zimmermann* (Albert Lortzing) Deutsche Oper / nemecká opera 2:04

Zožit (Heft) 3

- 016. *Minka*. Russisches Volkslied / ruská ľudová pieseň 0:50
- 017. *Allons enfants de la patrie*. Französischer Nationalgesang / francúzsky národný spev 1:16
- 018. *Liebeslied*. Portugiesisches Volkslied / portugalská ľudová pieseň 1:05
- 019. *Czuway konie czuway*. Polnisches Volkslied / poľská ľudová pieseň 0:41
- 020. *Was ist des Deutschen Vaterland*. Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:54
- 021. *Steyrer-Heimweh*. Steyermärkisches Volkslied / štajerská ľudová pieseň 0:56
- 022. *Lebewohl*. Schwäbisches Volkslied / švábska ľudová pieseň 1:18
- 023. *Csárdás*. Ungarischer Nationaltanz / uhorský národný tanec 0:46
- 024. *Guarache*. Neapolitanischer urspr. spanischer Nationaltanz / neapolský, pôvodne španielsky národný tanec 1:47
- 025. *Giselle* (Adolf Charles Adam) Französisches Ballet / francúzsky balet 1:58
- 026. *Ernani* (Giuseppe Verdi) Italienische Oper / talianska opera 2:15

Zožit (Heft) 4

027. *Wien Neéderlands bloed.* Holländisches Volkslied / holandská ľudová pieseň 0:42
028. *Freut euch des Lebens.* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:54
029. *Drunten im Unterland da ist's halt fein.* Schwäbisches Volkslied / švábska ľudová pieseň 1:00
030. *Jeszcze Polska nie zginęła.* Polnisches Volkslied / poľská ľudová pieseň 0:36
031. *O pescator dell' onde.* Italienisches Volkslied / talianska ľudová pieseň 0:35
032. *Mamma mia cara.* Venetianisches Volkslied / benátska ľudová pieseň 1:15
033. *Cracovienne.* Polnischer Nationaltanz / poľský národný tanec 1:01
034. *Polka.* Böhmischer Nationaltanz / český národný tanec 1:48
035. *Les Huguenots* (Giacomo Meyerbeer) Französische Oper / francúzska opera 2:24
036. *Catharina Cornaro* (Franz Paul Lachner) Deutsche Oper / nemecká opera 1:11
037. *Rigoletto* (Giuseppe Verdi) Italienische Oper / talianska opera 1:01

Zožit (Heft) 5

038. *Die Zigeunerin.* Russisches Volkslied / ruská ľudová pieseň 0:43
039. *Den lieben langen Tag hab' ich nur Sorg' und Plag'!* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:50
040. *All fin brillar nell' iridi* (Luigi Ricci) Italienische Walzer-Arie / talianska valčíková ária 0:44
041. *Truandaise* (Cesare Pugni) Tanz aus dem italienischen Ballet *Esmeralda* / truandaise, tanec 1:04
042. *Ländler.* Süddeutscher Nationaltanz / juhonemecký národný tanec 0:49
043. *Trauermarsch.* (Ludwig van Beethoven) Deutsch / nemecký smútočný pochod 5:10
044. *Ungarischer Nationaltanz.* Ungarisch / uhorský národný tanec 0:37
045. *Drei Jahr'l'n nach'm letzten Fensterl'n* (Ignaz Lachner) Oberbayerische Alpenscene / hornobavorská alpská scéna 1:06
046. *Giselle* (Adolf Charles Adam) Französisches Ballet / francúzsky balet 1:04
047. *Richard Coeur de Lion* (André Grétry) Französische Oper / francúzska opera 1:10
048. *Marino Faliero* (Gaetano Donizetti) Italienische Oper / talianska opera 1:19
049. *Alessandro Stradella* (Friedrich von Flotow) Deutsche Oper / nemecká opera 1:17

Zožit (Heft) 6

050. *My heart is sair for.* Schottisches Volkslied / škótska ľudová pieseň 0:42
051. *Marlborough s'en va-t-en guerre.* Französisches Volkslied / francúzska ľudová pieseň 0:31
052. *Aennchen von Tharau.* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:53
053. *Üb' immer Treu und Redlichkeit.* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:31

054. *Es stehen drei Stern' am Himmel.* Westphälisches (Deutsches) Volkslied / vestfálska (nemecká) ľudová pieseň 0:58
055. *Wenn der Schnee von der Alma wega geht.* Steyermärkisches Volkslied / štajerská ľudová pieseň 0:34
056. *Neapolitanischer Volksgesang* / neapolský ľudový spev 0:38
057. *Polacca.* Polnischer Nationaltanz / poľský národný tanec 1:01
058. *Cachucha.* Spanischer Nationaltanz / španielsky národný tanec 1:13
059. *Drei Jahr'n nach'm letzten Fensterln* (Ignaz Lachner) Alpenscene / alpská scéna 1:00
060. *Haydée* (Daniel Auber) Französische Oper / francúzska opera 0:59
061. *Gustave* (Daniel Auber) Französische Oper / francúzska opera 1:24
062. *Belisario* (Gaetano Donizetti) Italienische Oper / talianska opera 1:55
063. *Norma* (Vincenzo Bellini) Italienische Oper / talianska opera 1:45
064. *Der Waffenschmied* (Albert Lortzing) Deutsche Oper / nemecká opera 1:37

Zožit (Heft) 7

065. *Himno del ciudadano Riego.* Spanische Volkshymne / španielska národná hymna 0:42
066. *Prinz Eugen, der edle Ritter.* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:35
067. *Abschied von der Sennerin.* Steyermärkisches Volkslied / štajerská ľudová pieseň 1:07
068. *Zu Straßburg auf der Schanz.* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:27
069. *Mein Schätzerl is' hübsch.* Schwäbisches Volkslied / švábska ľudová pieseň 0:43
070. *Österreichischer Defilir-Marsch* (Johann Strauss Sr.) / rakúsky slávnostný pochod 1:11
071. *Fandango.* Spanischer Nationaltanz / španielsky národný tanec 2:04
072. *Sommernachtstraum.* Marzia (Felix Mendelssohn Bartholdy) Deutsches Melodrame / nemecká melodráma 0:47
073. *Les Huguenots* (Giacomo Meyerbeer) Französische Oper / francúzska opera 1:15
074. *I Puritani* (Vincenzo Bellini) Italienische Oper / talianska opera 1:30
075. *Norma* (Vincenzo Bellini) Italienische Oper / talianska opera 0:54
076. *Don Juan* (Wolfgang Amadeus Mozart) Deutsche Oper / nemecká opera 0:56

Zožit (Heft) 8

077. *Rule Britannia!* Englische Nationalhymne / anglická národná hymna 1:17
078. *Herz, mein Herz, warum so traurig?* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:36
079. *Hoch vom Dachstein an.* Steyermärkisches Volkslied / štajerská ľudová pieseň 0:46
080. *Boarisch* (Ignaz Lachner) Deutsches Lied / nemecká pieseň 0:50
081. *Radetzky-Marsch.* (Johann Strauss Sr.) Österreichisch / rakúsky pochod 1:21

082. *El Zapateado*. Spanischer Nationaltanz / španielsky národný tanec 2:51
083. *Walzer* (Johann Strauss Jr.) Deutscher Nationaltanz / nemecký národný tanec 1:13
084. *Giralda* (Charles Adolf Adam) Französische Oper / francúzska opera 1:06
085. *Lucia di Lammermoor* (Gaetano Donizetti) Italienische Oper / talianska opera 1:18
086. *Linda di Chamounix* (Gaetano Donizetti) Italienische Oper / talianska opera 0:56
087. *La straniera* (Vincenzo Bellini) Italienische Oper / talianska opera 2:14
088. *I puritani* (Vincenzo Bellini) Italienische Oper / talianska opera 0:56

Zožit (Heft) 9

089. *Farewell*. Englisches Volkslied / anglická ľudová pieseň 1:33
090. *Auf Matrosen! die Anker gelichtet!* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:31
091. *Wenn ich ein Vöglein wär'*. Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:48
092. *Abschied*. Schwäbisches (Deutsches) Volkslied / švábska (nemecká) ľudová pieseň 0:38
093. *Sehnsucht nach dem Rigi*. Deutsches Lied / nemecká pieseň 0:57
094. *Original. Kossuth-Marsch*. Ungarisch / uhorský pochod 1:36
095. *Bolero*. Spanischer Nationaltanz / španielsky národný tanec 2:17
096. *Tarantella*. Neapolitanischer Nationaltanz / neapolský národný tanec 0:55
097. *La part du diable* (Daniel Auber) Französische Oper / francúzska opera 0:53
098. *Otello* (Gioacchino Rossini) Italienische Oper / talianska opera 1:00
099. *Lucia di Lammermoor* (Gaetano Donizetti) Italienische Oper / talianska opera 0:30
100. *Martha* (Friedrich von Flotow) Deutsche Oper / nemecká opera 1:29
101. *Die Zigeunerin* (Michael William Balfe) Deutsche Oper / nemecká opera 1:34

Zožit (Heft) 10

102. *Ein' feste Burg ist unser Gott*. Choral / chorál 1:20
103. *Oh, where, and oh, where is your highland laddie gone!* Schottisches Volkslied / škótska ľudová pieseň 0:40
104. *La Bajadère*. Französische Romanze / francúzska romanca 0:38
105. *La notte xe bella*. Venetianisches Volkslied / benátska ľudová pieseň 0:47
106. *Vien qua bella Dorina*. Italienisches Volkslied / talianska ľudová pieseň 0:59
107. *El szegödtem Farnóczara*. Ungarisches Volkslied / uhorská ľudová pieseň 0:47
108. *Saltarello*. Römischer Nationaltanz / rímsky národný tanec 1:04
109. *La jota andalouse*. Spanischer Nationaltanz / španielsky národný tanec 2:31
110. *Nabucco* (Giuseppe Verdi) Italienische Oper / talianska opera 1:07

- 111. *Otello* (Gioacchino Rossini) Italienische Oper / talianska opera 1:52
- 112. *Lucrezia Borgia* (Gaetano Donizetti) Italienische Oper / talianska opera 1:22
- 113. *Die Zigeunerin* (Michael William Balfe) Deutsche Oper / nemecká opera 0:57
- 114. *Il pirata* (Vincenzo Bellini) Italienische Oper / talianska opera 1:15

Zožit (Heft) 11

- 115. *Russische Volkshymne* / ruská ľudová hymna 1:03
- 116. *Népdal*. Magyarisches Volkslied / maďarská ľudová pieseň 0:36
- 117. *Koka*. Moskaisches Zigeunerlied / moskovská cigánska pieseň 0:21
- 118. *La romanesca*. Italienischer Tanz aus dem 16. Jahrhundert / taliansky tanec zo 16. storočia 1:57
- 119. *O santissima*. Italienischer Volksgesang / taliansky ľudový spev 1:19
- 120. *Boeg jeg paa det hoie Field*. Norwegisches Volkslied / nórska ľudová pieseň 0:33
- 121. *Herzig Schätzerl, laß dich küssen*. Schweizerisches Volkslied / švajčiarska ľudová pieseň 0:32
- 122. *Russische Volksmelodie* / ruská ľudová melódia 1:36
- 123. *Der Kosak*. Ukränisches Volkslied / ukrajinská ľudová pieseň 0:22
- 124. *Neugriechische Nationalhymne* / novogrécka národná hymna 0:35
- 125. *Le postillon de Lonjumeau* (Adolf Charles Adam) Französische Oper / francúzska opera 0:59

Zožit (Heft) 12

- 126. *Österreichische Nationalhymne* (Joseph Haydn) / rakúska národná hymna 1:06
- 127. *Steh' ich in finst'rer Mitternacht*. Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 1:39
- 128. *God Save the King*. Englische Nationalhymne / anglická národná hymna 0:59
- 129. *Délice de la vie*. Französisches Volkslied / francúzska ľudová pieseň 0:44
- 130. *Abendfahrt*. Hindostanisches Volkslied / hindustánska ľudová pieseň 0:54
- 131. *Liebeslied*. Armenisches Volkslied / arménska ľudová pieseň 0:56
- 132. *Bin i nit a lust'ger Schweizerbu*. Schweizerisches Volkslied / švajčiarska ľudová pieseň 0:42
- 133. *Schwarzes Band, du musst vergehen*. Schlesisches (Deutsches) Volkslied / sliezska (nemecká) ľudová pieseň 0:30
- 134. *O Tannenbaum, o Tannenbaum!* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:28
- 135. *Schätzchen ade! Scheiden thut weh!* Deutsches Volkslied / nemecká ľudová pieseň 0:45
- 136. *L'enfant prodigue*. Französische Oper (Daniel Auber) / francúzska opera 1:21

Kukuk / Cuckoo / Coucou

SK

Kukuk / Cuckoo / Coucou je zbierka „136 krátkych zábavných skladiieb pre gitaru“, ktorej autorom je bratislavský rodák, skladateľ a gitarista **Joseph Kaspar Mertz** (1806 – 1856). Usporiadaná v 12 zošitoch obsahuje „ľudové melódie rôznych národov, operné a iné obľúbené motívy“. Podľa trojjazyčného titulného listu prvého vydania z roku 1851 možno predpokladať, že vydavateľ (mníchovská firma Jos. Aibl Musikalien-Handlung) počítal s distribúciou nielen do nemeckého, ale i anglického a francúzskeho prostredia. Potvrzuje to aj informácia o partnerských vydavateľských domoch v Londýne, Lipsku, Viedni, New Yorku a Filadelfii, ktorú nájdeme taktiež na titulnej strane prvého zošita. Trojjazyčné je i neskoršie viedenské vydanie v Universal-Edition A. G. Wien. Katalóg hudobní Aiblovho vydavateľstva z roku 1847 potvrdzuje, že spracovanie známych melódií, tanečnej a opernej hudby bolo ešte pred vznikom

Mertzovej kolekcie pomerne rozšírené najmä v klavírnej literatúre. Ich zoznam je pomerne rozmanitý. Jednou z nich je zbierka *Figaro* A. Baumgartnera, určená pre mladých klaviristov, ktorá obsahuje 54 skladiieb v 12 zošitoch. K rozsiahlejším zbierkam patria i *L'Echo de l'Opera* alebo *Münchener Lieblings-Stücke der neuesten Zeit* so 44 skladbami. I keď práve v poslednej nachádzame azda najviac zhôd s Mertzovou *Kukuk*, žiadna z nich sa jej rozsahom, či šírkou záberu nevyrovná.

Mertz patrí k niekoľkým výrazným osobnostiam, ktoré Prešporok dal európskej hudbe. Kým Johann Nepomuk Hummel (1778–1837) bol klavírnym, Miska Hauser (1820–1887) husľovým virtuózom, Mertz zanechal najvýraznejšiu stopu v hudbe rano-romantickej gitary. Tá zažívala vrchol v dvadsiatych a tridsiatych rokoch 19. storočia, no v nasledujúcich dekádach nastal jej prudký úpadok, čo sa azda najviac prejavilo v poklese koncertného života. Tento moment, spolu so závažnými zdravotnými problémami, ktoré Mertz postihli, naopak zintenzívnili jeho skladateľsko-vydavateľské aktivity. Tieto vyústili do

15 zošitov zbierky *Bardenklänge*, op. 13 (1847 – 1852), mnohých rozsiahlych virtuózných fantázií, ktoré sa zachovali v rukopisoch a vyšli až posmrtné, či do kolekcii *Operrévue*, op. 8 (spolu 33 zošitov vychádzalo v rokoch 1847 – 1856), 19 zošitov *Portefeuille für Gitarre-Spieler* (1850 – 1856). Počet vydaných titulov vo viedenských a mníchovských vydavateľstvách ukazuje, že Mertz patril k renomovaným gitarovým autorom a v čase úbytku koncertných príležitostí mu mohla byť táto práca obživou.

Hudobná panoráma Kukuk, ktorá potvrdzuje jedinečnú pozíciu skladateľa v kontexte európskej gitarovej hudby 19. storočia, vychádzala postupne – zošity 1 – 6 v novembri 1851, zošity 7 – 9 v máji 1852 a zošity 10 – 12 vo februári 1853. I keď sa niektoré operné témy prekrývajú s jeho *Operrévue* a *Portefeuille*, koncept, účel i spracovanie sú odlišné. Kým predchádzajúce zbierky prinášajú výhradne vokálnu – primárne opernú – a teda vskutku iba nemeckú, francúzsku a taliansku hudbu, *Kukuk* zahŕňa aj ľudovú hudbu a národnostný rozmer je oveľa rozmanitejší, dopĺňajú ďalšie

i vzdialenejšie európske i mimoeurópske priestory. Adresátom mal byť amatérsky gitarista a účelom bola zrejme v prvom rade zábava, ktorá rozvíjala, vzdelávala a azda aj vychovávala. Oproti virtuóznym hudbe, ktorá gitarovej literatúre, vrátane spracovania opernej hudby, v predchádzajúcom období dominovala, je táto zbierka jedinečným príspevkom pre širokú amatérsku verejnosť. Notový zápis skladiieb obsahuje kvôli uľahčeniu aj prstoklady. Ak by sme chceli úroveň dobovej amatérskej scény posudzovať podľa náročnosti skladiieb, ukazuje sa, že aj amatéri boli pomerne zdatnými gitaristami. Pretvorit' mnohé parametre vokálnej, či orchestrálnej hudby, zjednotiť melódie, sprievod i rytmické štruktúry do gitarovej textúry nie je ľahké. Je pozoruhodné, ako sa Mertzovi podarilo popri jednoduchosti spracovania pomerne verne dodržať pôvodné podoby transkribovaných predlôh a najmä ich charakter.

Obsah zbierky možno primárne rozdeliť do dvoch skupín: spracovanie ľudovej hudby – piesne, vrátane hymien a tance (87 skladiieb) a transkripcie hudby iných autorov – opery, tance, pochody a iné melódie (49 skladiieb).

V ojedinelých prípadoch možno popis skladby spochybníť, keď napríklad pri rakúskej národnej hymne chýba údaj o Haydnovom autorstve, alebo nemeckú pieseň *Üb' immer Treu' und Redlichkeit* väčšina ľudí dnes pozná ako Mozartovu áriu z opery *Čarovná flauta*. Môže to naznačovať veľmi tenkú hranicu medzi ľudovou a komponovanou hudbou. Z hľadiska národností vo vydaných zošitoch dominuje nemecká – ak by sme zjednotili i regióny ako Švábsko, Horné Bavorsko, Vestfálsko, nemeckú časť Sliezska (39), talianska (29) a francúzska (15) hudba. Výraznejšie zastúpenie (9 – 4 skladby) majú rakúska, anglická, ruská, španielska, uhorská a poľská hudba. Kolekciu jednotlivito dopĺňajú aj ďalšie, niekedy i vzdialenejšie oblasti (Arménsko, Čechy, Grécko, Holandsko, India, Nórsko, Portugalsko, Severná Amerika, Švajčiarsko, Švédsko, Ukrajina). Konceptne vystupuje do popredia práve národnostný moment. Každý zošit otvára séria ľudových piesní rôznych krajín, pričom polovicu otvára národná hymna. Viaceré z nich sú dodnes právoplatnými štátnymi hymnami, no niektoré zmenili svoj text (*God Save the King* je zhodná so súčasnou

hymnou Veľkej Británie, známou však ako *God Save the Queen*), či dokonca štátnu príslušnosť (*Österreichische Nationalhymne* je po kompletnej výmene textu štátnou hymnou dnešného Nemecka). Naopak napríklad *Jeszcze Polska nie zginęła*, uvádzaná ako poľská ľudová pieseň, je aktuálnou štátnou hymnou Poľska. V ľudovej hudbe Mertzovej zbierky dominuje z teritoriálneho hľadiska zrejme rakúska a nemecká pieseň, no obľúbené sú aj ruské a britské (anglické, írské, škótske) piesne. Zaujímavosťou sú talianske piesne a tance, ktoré zahŕňajú oblasti Benátok, Ríma, či Korziky.

Pestrú paletu sústredených národností podporuje i veľmi rozmanitá kolekcia typických národných tancov a pochodov, z ktorých mnohé mali vo svojej dobe národnobuditelskú, či agitačno-protestnú povahu. Nájdem tu nemecký *Ländler*, uhorský *Csárdás*, českú *Polku*, poľský *Cracovienne* i viaceré španielske tance (*Cachucha*, *Bolero*, *Fandango*, *El Zapateado*). Medzi tancami a pochodmi nachádzame popri ľudových i mnohé autorské (Beethoven, Prochaska, Strauss), či baletné (Adam) skladby.

Pri výbere predlôh k operným transkripciám prevažovala talianska hudba, v nej najmä diela Belliniho a Donizettiho, ktoré vyvažujú dnes menej známe francúzske (Auber, Meyerbeer) a nemecké opery (Flotow, Lortzing). Za zmienku stojí, že veľikáni klasicizmu Mozart (*Don Juan*) a Beethoven (*Trauermarsch*) sú tu zastúpení iba po jednom titule.

Kukuk ponúka aj viaceré kuriozity. Celú kolekciu otvára svetoznáma severoamerická koloniálna pieseň *Yankee Doodle* a v poslednom zošite nachádzame arménsku *Liebeslied*, či hindustánsku pieseň *Abendfahrt*. V skladbe jednotlivých zošitov je badateľná proporcionalita a vyváženosť a každý z nich sa úspešne vyhol dominancii niektorej z národností. Trojdielna štruktúra zošitu (ľudové piesne – tance a pochody – operná hudba) je zhodná v zošitoch 1 až 10. Posledné zošity vynechávajú tance a pochody, v oboch dopĺňa 10 ľudových piesní jedno „operné číslo“.

Zatiaľ zostáva nezodpovedané, prečo je celá zbierka nazvaná práve *Kukuk* – teda *Kukučka*. Charakteru a vlastnostiam

správania sa tohto vtáčieho druhu dominuje známy fakt, že kukučka znáša vajcia do cudzích hniezd a jej mláďatá sú neraz vychovávané iným vtáčím druhom. Popri tom je však menej známym faktom, že kukučka prežije väčšiu časť roka mimo svoj kraj a ako sťahovavý vták trávi väčšinu života v cudzom teritóriu. Čo však spája všetky národy sveta je jej meno, ktoré je vďaka jej jedinečnému a prenikavému kukaniu, rovnaké vo všetkých jazykoch. Odpoveď, čo zo spomínaného mohlo byť kľúčovým podnetom pri pomenovaní Mertzovej zbierky, nepoznáme. To však neprekrýva fakt, že *Kukuk* je odpoveďou na mnohé otázky. Keďže jej východiskom sa stala známa hudba polovice 19. storočia a je určená širokej amatérskej verejnosti, pravdivo vypovedá o hudbe i spoločnosti tohto obdobia a navyše predstavuje protiklad elitárstvu, pre ktoré sa neskorší romantizmus stal akýmsi odrazovým mostíkom.

Martin Krajčo

Kukuk / Cuckoo / Coucou

DE

Kukuk / Cuckoo / Coucou ist eine Sammlung von „136 kurzen Unterhaltungs-Stücken für die Gitarre“, deren Autor der in Bratislava (Pressburg) geborene Komponist und Gitarrist **Joseph Kaspar Mertz** (1806 – 1856) ist. Geordnet in 12 Hefte beinhaltet sie „volkstümliche Melodien verschiedener Länder, Opern- und andere beliebte Motive“. Nach dem dreisprachigen Titelblatt der ersten Auflage aus dem Jahr 1851 ist es anzunehmen, dass der Verleger (die Münchner Firma Jos. Aibl Musikalien-Handlung) mit dem Vertrieb nicht nur im deutsch-, sondern auch in englisch- und französischsprachigen Umfeld rechnete. Auch die Information über Partnerverlage in London, Leipzig, Wien, New York und Philadelphia, die wir ebenfalls auf der Titelseite des 1. Heftes finden, bestätigt dies. Die spätere Auflage bei der Universal-Edition A. G. Wien ist ebenfalls dreisprachig. Der Musikalienkatalog

des Verlages Jos. Aibl vom Jahr 1847 bestätigt, dass noch vor der Entstehung von Mertz's Sammlung vor allem Klavierbearbeitungen bekannter Melodien, der Tanz- und Opernmusik beachtlich verbreitet waren. Deren Liste ist ziemlich vielfältig. Eine von ihnen ist die für junge Klavierspieler bestimmte Sammlung *Figaro* von A. Baumgartner, welche 54 Stücke in 12 Heften beinhaltet. Zu den umfassenderen Sammlungen gehören auch *L'Echo de l'Opera* oder *Münchener Lieblings-Stücke der neuesten Zeit* mit 44 Stücken. Wenngleich wir gerade in der letzteren vermutlich die meisten Übereinstimmungen mit Mertz's Sammlung *Kukuk* finden, gleicht dieser in Ausmaß und Umfangsbreite keine von ihnen.

Mertz gehört zu den einigen führenden Persönlichkeiten, die Pressburg der europäischen Musik schenkte. Während Johann Nepomuk Hummel (1778 – 1837) ein Klavier-, Miska Hauser (1820 – 1887) ein Geigenvirtuose war, hinterlies Mertz die deutlichste Spur in der frühromantischen Gitarrenmusik. Diese erreichte ihren Gipfel in den 1820er- und 1830er-Jahren, in den

folgenden Dekaden kam es jedoch zu deren steilem Verfall, was sich wohl am meisten in der Abnahme des Konzertlebens auswirkte. Dieser Umstand, zusammen mit den ernstesten gesundheitlichen Problemen, von denen Mertz heimgesucht wurde, intensivierte andererseits seine Kompositions- und Verlagsaktivitäten. Diese wurden in den 15 Heften der Sammlung *Bardenklänge*, Op. 13 (1847 – 1852), in vielen umfangreichen virtuosen Fantasien, welche in Manuskripten erhalten blieben und erst postum veröffentlicht wurden, bzw. in den Kollektionen der *Opernrevue*, Op. 8 (insgesamt 33 Hefte kamen in den Jahren 1847 – 1856 heraus), sowie in 19 Heften des *Portefeuilles für Gitarre-Spieler* (1850 – 1856) vollendet. Die Anzahl der in Wiener und Münchner Verlagen publizierten Titel bezeugt, dass Mertz zu den renommierten Gitarrenautoren gehörte und dass er in der Zeit des Ausfalls der Konzertgelegenheiten mit dieser Arbeit für seinen Unterhalt sorgen konnte.

Die Sammlung *Kukuk* ist eine musikalische Rundschau, welche die einzigartige Stellung des Komponisten im Rahmen der europäischen

Gitarrenmusik des 19. Jahrhunderts bezeugt, wurde schrittweise – die Hefte 1 – 6 im November 1851, die Hefte 7 – 9 im Mai 1852 und die Hefte 10 – 12 im Februar 1853 – veröffentlicht. Obwohl sich einige Opernthesen mit seinen Kollektionen *Opernrevue* und *Portefeuille* überschneiden, bleiben das Konzept, der Zweck, sowie die Bearbeitung unterschiedlich. Während die vorigen Sammlungen ausschließlich Vokalmusik – primär Opernmusik – und somit tatsächlich nur deutsche, französische und italienische Musik bringen, enthält der *Kukuk* auch Volksmusik und schöpft aus viel bunteren Quellen, weitere, auch entferntere europäische und außereuropäische Räume ergänzend. Der Empfänger sollte der Amateur-Gitarrist sein und der Zweck war offenbar in erster Linie Unterhaltung, die entfaltetete, bildete und vielleicht auch erzog. Im Gegensatz zur virtuoseren Musik, welche die Gitarrenliteratur, einschließlich der Bearbeitung von Opernmusik, in der vergangenen Periode beherrschte, ist diese Sammlung ein einmaliger Beitrag für die breite Amateur-Öffentlichkeit. Zwecks Erleichterung enthält der

Notentext der Stücke auch Fingersätze. Bei der Bewertung des Niveaus der zeitgenössischen Amateur-Szene auf Grund des Anspruchs der Stücke stellt es sich heraus, dass auch Amateure ziemlich tüchtige Gitarristen waren. Es ist nicht einfach die zahlreichen Parameter der Vokal- oder Orchestermusik in der Bearbeitung zu erfassen und die Melodien, die Begleitung und die rhythmische Strukturen in der Gitarrentextur zu vereinigen. Es ist bemerkenswert, wie es Mertz gelang, neben der Einfachheit der Bearbeitung die ursprünglichen Formen der Vorlagen und vor allem deren Charakter ziemlich treu zu erhalten.

Der Inhalt der Sammlung ist primär in zwei Gruppen zu teilen: Bearbeitungen von Volksmusik – Lieder, Hymnen einschließlich, und Tänze (87 Stücke) und Transkriptionen der Musik anderer Autoren – Opern, Tänze, Märsche sowie andere Melodien (49 Stücke). In Einzelfällen ist die Beschreibung der Komposition nicht lückenlos, z. B. bei der *Oesterreichischen Nationalhymne* fehlt die Angabe über Haydns Urheberschaft und das deutsche Lied *Üb' immer Treu' und Redlichkeit* ist

heute als Mozarts Arie aus der Oper *Die Zauberflöte* bekannt. Dies kann auf eine sehr dünne Grenze zwischen Volks- und komponierter Musik hindeuten. Hinsichtlich der Nationalitäten dominiert in den publizierten Heften die deutsche – falls auch die Regionen wie Schwaben, Oberbayern, Westfalen, Schlesien einbezogen werden (39), italienische (29) und französische (15) Musik. Bedeutend vertreten (9 – 4 Stücke) ist die österreichische, englische, russische, spanische, ungarische und polnische Musik. Die Kollektion wird einzeln von weiteren Stücken, mitunter auch aus entfernteren Regionen ergänzt (Armenien, Böhmen, Griechenland, Holland, Indien, Norwegen, Portugal, Nordamerika, Schweiz, Schweden, Ukraine). In der Konzeption der Sammlung tritt gerade der Gesichtspunkt der Nationalität in den Vordergrund. Jedes Heft wird von einer Reihe von Volksliedern aus verschiedenen Ländern eröffnet, wobei die Hälfte von einer Nationalhymne eröffnet wird. Mehrere davon sind bis heute rechtsgültige Nationalhymnen geblieben, bei einigen wurde aber deren Text verändert (*God Save the King* ist mit der gegenwärtigen

Hymne von Großbritannien übereinstimmend, allerdings bekannt als *God Save the Queen*), oder sogar die Staatsangehörigkeit (aus der *Oesterreichischen Nationalhymne* ist nach komplettem Textwechsel die heutige deutsche Nationalhymne geworden). Andererseits, z. B. das als polnisches Volkslied angeführte *Jeszcze Polska nie zginęła*, ist heute die aktuelle polnische Nationalhymne. Vom territorialen Gesichtspunkt dominiert in der Volksmusik in Mertz's Sammlung offenbar das österreichische und deutsche Lied, beliebt sind aber auch russische und britische (englische, irländische, schottische) Lieder. Von Interesse sind auch die in der Sammlung befindlichen italienischen Lieder und Tänze, welche die Regionen von Venedig, Rom, sowie Korsika einbeziehen.

Die bunte Palette der Nationalitäten wird auch von einer sehr vielfältigen Kollektion von typischen Nationaltänzen und Märschen unterstützt, von denen viele zu ihrer Zeit national-erweckerischen, oder agitatorischen Protestcharakter hatten. Wir finden hier den deutschen *Ländler*, den ungarischen *Csárdás*, die böhmische

Polka, den polnischen *Cracovienne* sowie mehrere spanische Tänze (*Cachucha*, *Bolero*, *Fandango*, *El Zapateado*). Zwischen den volkstümlichen Tänzen und Märschen finden wir neben Volksliedern auch zahlreiche Stücke bekannter Komponisten (Beethoven, Prochaska, Strauss), sowie Ballettstücke (Adam).

Bei der Auswahl der Vorlagen der Operntranskriptionen dominierte die italienische Musik, vor allem Werke von Bellini und Donizetti, welche einen Ausgleich zu den heute weniger bekannten französischen (Auber, Meyerbeer) und deutschen Opern (Flotow, Lortzing) bilden. Es ist vielleicht erwähnenswert, dass die großen Klassiker Mozart (*Don Juan*) und Beethoven (*Trauermarsch*) hier nur mit je einem Titel vertreten sind.

Die Sammlung *Kukuk* bietet auch mehrere Kuriositäten. Sie wird von dem weltbekannten nordamerikanischen Kolonial-Lied *Yankée Doodle* eröffnet und im letzten Heft finden wir ein armenisches *Liebeslied*, sowie das hindustanische Lied *Abendfahrt*. Im Aufbau der einzelnen Hefte ist

Proportionalität und Ausgewogenheit merkbar und in keinem von ihnen ist eine der Nationalitäten dominant vertreten. In den Heften 1 bis 10 stimmt die dreiteilige Struktur überein (Volkslieder – Tänze und Märsche – Opernmusik). Die letzten Hefte lassen die Tänze und Märsche weg und in beiden werden die 10 Volkslieder von einer „Opernummer“ ergänzt.

Warum die gesamte Kollektion gerade *Kukuk* (*Kuckuck*) benannt ist, bleibt bisher unbeantwortet. Dem Charakter und den Eigenschaften des Verhaltens dieser Vogelart dominiert die bekannte Tatsache, dass der Kuckuck seine Eier in fremde Nester legt und seine Jungen oft von einer anderen Vogelart erzogen werden. Weniger bekannt jedoch ist, dass der Kuckuck als Zugvogel den Großteil des Jahres in entfernten Territorien verbringt. Was allerdings alle Nationen der Welt verbindet, ist sein Name, welcher dank seinem einmaligen und schrillen Ruf in allen Sprachen fast gleich ist. Die Antwort auf die Frage, was von dem Erwähnten den wesentlichen Impuls bei der Benennung von Mertz's Kollektion geben konnte, kennen wir nicht. Dies

aber verdeckt nicht die Tatsache, dass der *Kukuk* die Antwort auf viele Fragen ist. Da bekannte Musik der Hälfte des 19. Jahrhunderts zum Ausgangspunkt der Sammlung wurde und da sie für die breite Amateur-Öffentlichkeit bestimmt war, ist sie ein wahres Zeugnis der Musik und Gesellschaft dieser Periode und verkörpert außerdem einen Gegensatz zum Elitismus, für den die Spätromantik zu einer Art Sprungbrett wurde.

Kukuk / Cuckoo / Coucou

ENG

Kukuk / Cuckoo / Coucou is a collection of “136 short amusing pieces for guitar”, written by the native of Bratislava, composer and guitarist **Joseph Kaspar Mertz** (1806 – 1856). Arranged in 12 fascicules, it contains “folk melodies from various nations, and favourite motifs from opera and elsewhere”. From the trilingual title page of the first edition issued in 1851, one may assume that the publisher (the Munich firm of Jos. Aibl Musikalien-Handlung) counted on distribution not only in German-speaking countries but also in the English and French milieux. Confirming this, there is information about partner publishing houses in London, Leipzig, Vienna, New York and Philadelphia, which we also find on the title page of the first fascicule. Likewise trilingual is the later Viennese edition, issued in Universal-Edition A. G. Wien. A catalogue of music issued by Aibl publishers in 1847 confirms that arrangements of familiar

melodies, dance and opera music, were already fairly widespread in piano literature particularly, even before Mertz’s collection appeared. The list of such publications is quite diverse. One of them is A. Baumgartner’s collection *Figaro*, aimed at young pianists and including 54 pieces in 12 fascicules. More extensive collections include *L’Echo de l’Opera* and *Münchener Lieblings-Stücke der neuesten Zeit* with 44 pieces. It is probably in the last of these that we find the most correspondences with Mertz’s *Kukuk*; however, none of them equal that collection in scale or breadth of scope.

Mertz is one of a few striking figures whom Pressburg gave to European music. While Johann Nepomuk Hummel (1778 – 1837) made his mark as a piano virtuoso and Miska Hauser (1820 – 1887) as a master violinist, Mertz made the deepest impression on the music of the early romantic guitar. This reached its peak in the 1820s and 30s, but in subsequent decades it experienced a sharp decline, which was manifested most of all, it would seem, in a dwindling of concert life. This circumstance, together with serious

health problems which afflicted Mertz, actually intensified his compositional activities. These culminated in the 15 fascicules of his collection *Bardenklänge*, op. 13 (1847 – 1852), many extensive virtuoso fantasias which are preserved in manuscripts and also appeared posthumously, and the collections *Opernrevue*, op. 8 (altogether 33 fascicules appeared during the years 1847 – 1856) and the 19 fascicules of *Portfeuille für Gitarre-Spieler* (1850 – 1856). The number of titles issued by publishing houses in Vienna and Munich shows that Mertz was one of the prestigious composers for guitar, and at a time of shrinking concert opportunities this work might have served him as a means of sustenance.

Cuckoo. Musical Panorama, which confirms the composer’s unique position in 19th century guitar music, appeared gradually: fascicules 1 – 6 in November 1851, fascicules 7 – 9 in May 1852, and fascicules 10 – 12 in February 1853. Even though some of the opera themes overlap with his *Opernrevue* and *Portfeuille*, the concept, purpose and treatment are different. While the

preceding collections offered exclusively vocal (primarily operatic) and thus in practice only German, French and Italian music, *Cuckoo* also includes folk music, and the national dimension is far more diversified, taking in further, including more distant, European and extra-European spaces. The intended audience must have been the amateur guitarist, and the purpose was evidently in the first instance entertainment, of a kind which developed, educated, and perhaps even trained the musician. In contrast to the virtuoso music which had dominated the guitar literature, including arrangements of opera music, in the preceding period, this collection is a unique contribution for a broader amateur public. To make matters easier, the sheet music for these pieces also includes fingering. If we choose to judge the level of the contemporary amateur scene by the difficulty of the pieces, it is evident that the amateurs too were fairly gifted guitarists. To transpose the many parameters of vocal and orchestral music, to unify the melodies, accompaniment and rhythmic structures for a guitar texture, is not easy. It is remarkable how well Mertz managed, even with the simplicity of

the treatment, to maintain relatively faithfully the original forms of the transcribed models, and in particular, their original character.

The contents of the collection may primarily be divided into two groups: arrangements of folk music – songs, including hymns, and dances (87 pieces), and transcriptions of music by other composers – operas, dances, marches, and other melodies (49 pieces). In exceptional cases the description of a given piece may be questioned, as when, for example, there is no mention of Haydn's authorship of the Austrian national anthem, or in the case of the German song *Üb' immer Treu' und Redlichkeit*, which most people nowadays know as an aria from Mozart's *Magic Flute*. That may be an indication of the extremely fragile boundary between popular music and composed music. In terms of nationality, the music which dominates the published fascicules is German (39) – assuming that we unify such regions as Swabia, Upper Bavaria, Westphalia, and German Silesia –, Italian (29), and French (15). There is a relatively conspicuous representation

(from 9 to 4 pieces) of Austrian, English, Russian, Spanish, Hungarian and Polish music. Individual pieces from other, sometimes more distant, places complement the collection (Armenia, Czech Republic, Greece, Holland, India, Norway, Portugal, North America, Switzerland, Sweden, Ukraine). The national question, indeed, comes to the forefront conceptually. Each fascicule opens with a series of folk songs from various countries, and half of them open with a national anthem. Many of them are still accepted national anthems to this day, though some of them have changed their texts (*God Save the King*, otherwise identical with the current British national anthem, is now known as *God Save the Queen*), or indeed their state affinity (*Österreichische Nationalhymne*, following a complete change of text, is now the national anthem of present-day Germany). On the other hand, *Jeszcze Polska nie zginęła*, which is presented as a Polish folk song, is the current national anthem of Poland. In territorial terms, the folk song in Mertz's collection is plainly dominated by Austrian and German songs, but Russian and British (English, Irish and Scottish) songs are favourites also. An interesting feature is the Italian

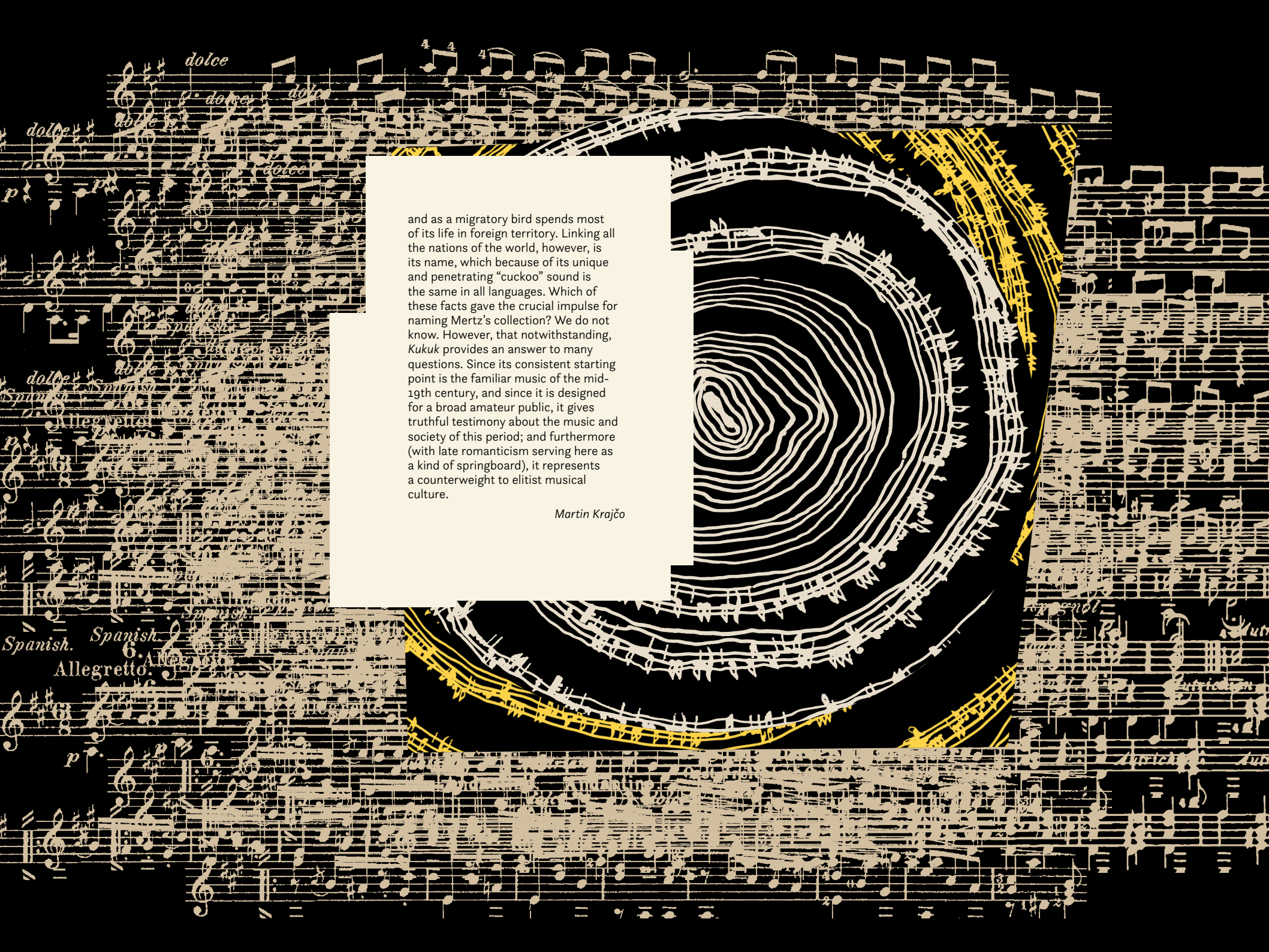
songs and dances, taking in the regions of Venice, Rome and Corsica.

The miscellaneous palette of concentrated national materials is bolstered by an extremely diverse collection of typical national dances and marches, of which many in their time had a nation-building or protest-agitational character. We find here German *Ländler*, Hungarian *Csárdás*, Czech *Polka*, Polish *Cracovienne*, and several Spanish dances (*Cachucha*, *Bolero*, *Fandango*, *El Zapateado*). Amidst the dances and marches, we find alongside the folk items also many pieces from named composers (Beethoven, Prochaska, Strauss) and ballet pieces (Adam).

In the selection of models for opera transcription there is a prevalence of Italian music, especially works by Bellini and Donizetti; these are balanced with operas not so well-known today, by French (Auber, Meyerbeer) and German composers (Flotow, Lortzing). It may be worth mentioning that the giants of classicism, Mozart (*Don Juan*) and Beethoven (*Trauermarsch*), are represented here only by one title each.

Kukuk also offers a number of curiosities. The entire collection is opened with the world-famous American song *Yankee Doodle*, and in the final fascicule we find an Armenian *Liebeslied* and a Hindustani *Abendfahrt*. There is a perceptible sense of proportion and balance in the construction of the individual fascicules: each of them escapes being dominated by any particular nationality. The fascicule's three-part structure (folk songs – dances and marches – opera music) is a constant pattern in fascicules 1 to 10. The final fascicules omit the dances and marches, and in both of them 10 folk songs are complemented by one "operatic number".

Why the entire collection is called *Kukuk*, "Cuckoo", is something that still remains unexplained. Dominant among the character and behavioural traits attributed to this bird is the well-known fact that it lays its eggs in other birds' nests and its young are frequently raised by birds of a different type. Additional to this, there is the less-known fact that the cuckoo passes the greater part of the year outside its own land

and as a migratory bird spends most of its life in foreign territory. Linking all the nations of the world, however, is its name, which because of its unique and penetrating “cuckoo” sound is the same in all languages. Which of these facts gave the crucial impulse for naming Mertz’s collection? We do not know. However, that notwithstanding, *Kukuk* provides an answer to many questions. Since its consistent starting point is the familiar music of the mid-19th century, and since it is designed for a broad amateur public, it gives truthful testimony about the music and society of this period; and furthermore (with late romanticism serving here as a kind of springboard), it represents a counterweight to elitist musical culture.

Martin Krajšo

Kukuk / Cuckoo / Coucou

FR

Kukuk / Cuckoo / Coucou est un recueil de « 136 courtes compositions divertissantes pour guitare », dont l'auteur est un compositeur et guitariste de Bratislava : **Joseph Kaspar Mertz** (1806 – 1856). Organisé en 12 volumes, il contient « des mélodies populaires de divers pays, des opéras et autres airs populaires ». D'après la page de titre trilingue de la première édition de 1851, on peut supposer que l'éditeur (la société munichoise Jos. Aibl Musikalien-Handlung) envisageait une distribution non seulement sur le marché allemand mais aussi sur les marchés anglais et français. Ceci se confirme également par le fait que les maisons d'édition partenaires sont situées à Londres, Leipzig, Vienne, New-York et Philadelphie, ce qui figure également sur la première page du premier livret. La dernière édition viennoise publiée par l'Universal-Edition A.G. Wien, est également trilingue. Le catalogue de livrets de musique de la

maison d'édition Aibl de 1847 confirme que le traitement des mélodies, de la danse et de l'opéra et autres airs bien connus était relativement répandu, et ce, avant même la création du recueil de Mertz, notamment dans la littérature pour piano. Leur liste est assez variée. L'une d'elles est le recueil *Figaro* de A. Baumgartner, destiné aux jeunes pianistes, qui contient 54 compositions réparties en 12 cahiers. Les plus grands recueils comprennent *L'Echo de l'Opéra* ou encore le *Münchener Lieblings-Stücke der neuesten Zeit* avec 44 chansons. Bien que, dans ce dernier cas, nous trouvions peut-être le plus d'analogies avec le *Coucou* de Mertz, aucun d'entre eux ne peut égaler l'étendue ou la largeur de l'ouvrage de celui-ci.

Kaspar Mertz fait partie des nombreuses personnalités de premier plan que Presbourg a offert à la musique européenne. Alors que Jean-Népomucène Hummel (1778 – 1837) était un virtuose du piano, Miska Hauser (1820 – 1887) du violon, Mertz a laissé une trace très significative dans la musique de la guitare à l'époque préromantique. Sa musique a culminé dans les années 1820 et 1830, mais

au cours des décennies suivantes, elle a connu un fort manque d'intérêt, et ce déclin s'est manifesté le plus dans sa vie de concert. Cette période, ainsi que les graves problèmes de santé qui ont affecté Mertz, ont paradoxalement intensifié ses activités de composition et d'édition. Celles-ci ont abouti à la publication de 15 livrets dans le recueil *Bardenklänge*, op. 13 (1847 – 1852), à de nombreuses et larges œuvres géniales, conservées dans des manuscrits et publiées à titre posthume, ou encore à leur publication dans les recueils de la *Opernrevue*, op. 8 (33 livrets au total ont été publiés dans les années 1847 – 1856), et 19 livrets *Portefeuille für Gitarre-Spieler* (1850 – 1856). Le nombre de titres publiés par les éditeurs viennois et munichois montre que Mertz était un compositeur de guitare de renom et que ce travail devait lui permettre de gagner sa vie à une époque où les opportunités de concerts diminuaient.

Le *Panorama musical Coucou*, qui confirme la position unique du compositeur dans le contexte de la musique de guitare européenne au XIXème siècle, a été publié

progressivement – les livrets 1 – 6 en novembre 1851, les livrets 7 – 9 en mai 1852 et les livrets 10 – 12 en février 1853. Bien que certains thèmes d'opéra se chevauchent avec son *Opernrevue* et son *Portefeuille*, leur concept, but et traitement sont différents. Alors que les collections précédentes comportent exclusivement de la voix, principalement d'opéra – et donc en réalité uniquement de la musique allemande, française et italienne, *Coucou* comprend également de la musique populaire et la dimension nationale est beaucoup plus variée, venant ainsi compléter d'autres régions européennes et non européennes plus éloignées. Le destinataire était censé être un guitariste amateur, et le but était probablement principalement le divertissement, qui développait, formait, voire peut-être aussi éduquait. Contrairement à la musique virtuose, qui a dominé dans la période précédente la littérature de la guitare, y compris la musique d'opéra, cette collection est une contribution unique adressée au grand public amateur. La notation des partitions contient également des doigtés pour faciliter la lecture. Si l'on veut juger du niveau de la scène

amateur contemporaine en fonction de la difficulté des chansons, il s'avère que les guitaristes amateurs étaient aussi relativement doués. Transformer de nombreux paramètres de la musique vocale ou orchestrale, unifier les mélodies, l'accompagnement et les structures rythmiques pour l'adapter à la guitare n'est pas facile. Il est remarquable, en plus de la simplicité de traitement, de voir comment Mertz a réussi à rester fidèle à la forme des transcriptions originales et, en particulier, à leur caractère.

Le contenu du recueil peut être principalement divisé en deux groupes : traitement de la musique populaire – des chansons, y compris des hymnes et des danses (87 chansons) et transcription de musique d'autres auteurs – opéras, danses, marches et autres mélodies (49 chansons). Dans de rares cas, la description de la composition peut être remise en question lorsque, par exemple, l'hymne national autrichien n'est pas attribué à son auteur, Haydn, ou la chanson allemande *Üb'immer Treu' und Redlichkeit* est connue aujourd'hui de la plupart des gens sous l'air de

l'opéra de Mozart, *La Flûte enchantée*. Cela peut indiquer une ligne très fine entre la musique populaire et la musique composée. En termes de nationalités, les livrets publiés sont dominés par la musique allemande - si nous unissons des régions telles que la Souabe, la Haute-Bavière, la Westphalie, la Silésie allemande (39), la musique italienne (29) et française (15). Les musiques autrichienne, anglaise, russe, espagnole, hongroise et polonaise ont une représentation plus significative (9 à 14 chansons). Le recueil est complété par d'autres régions, parfois même plus éloignées (Arménie, Tchéquie, Grèce, Pays-Bas, Inde, Norvège, Portugal, Amérique du Nord, Suisse, Suède, Ukraine). Conceptuellement, c'est l'idée nationale qui vient au premier plan. Chaque livret s'ouvre sur une série de chansons populaires de différents pays, et la moitié d'entre eux s'ouvre sur un hymne national. Nombre d'entre eux sont encore les hymnes nationaux officiels, mais certains ont changé de texte (*God Save the King* est identique à l'hymne actuel de Grande-Bretagne, mais connu sous le nom de *God Save the Queen*), voire de nationalité (l'hymne national

autrichien, après un changement complet de texte, est l'hymne national de l'Allemagne d'aujourd'hui). Au contraire, par exemple, *Jeszcze Polska nie zginęła*, mentionnée comme chanson populaire polonaise, est l'hymne national actuel de la Pologne. D'un point de vue territorial, la musique populaire de la collection de Mertz est évidemment dominée par les chansons autrichiennes et allemandes, mais les chansons russes et britanniques (anglaises, irlandaises, écossaises) sont également présentes. Les chants et danses italiens, qui incluent les régions de Venise, de Rome et de Corse, sont dignes d'intérêt.

La diversité des nationalités regroupées est également complétée d'un recueil très diversifié de danses et de marches nationales typiques, dont beaucoup à l'époque réveillaient le sentiment national ou provoquaient de l'agitation. On y trouve le *Ländler* allemand, le *Csárdás* hongrois, la *Polka* tchèque, la *Cracovienne* polonaise et plusieurs danses espagnoles (*Cachucha*, *Bolero*, *Fandango*, *El Zapateado*). Parmi les danses et les marches, en plus des chansons

populaires, on trouve également de nombreuses compositions originales (Beethoven, Prochaska, Strauss) ou de ballet (Adam).

La musique italienne a prévalu lors de la sélection des manuscrits pour les transcriptions d'opéra, comprenant principalement des œuvres de Bellini et Donizetti, qui font le contrepoint avec les opéras français (Auber, Meyerbeer) et allemands (Flotow, Lortzing), désormais moins connus. Il est à noter que les grands du classicisme : Mozart (*Don Juan*) et Beethoven (*Trauermarsch*) ne sont représentés ici que par un seul titre.

Coucou propose également plusieurs curiosités. Le recueil collection est ouvert par la célèbre chanson coloniale nord-américaine *Yankee Doodle*, et dans le dernier cahier, nous trouvons la chanson arménienne *Liebeslied*, ou encore la chanson de l'Hindoustan *Abendfahrt*. La proportionnalité et l'équilibre sont perceptibles dans la composition des livrets individuels, et chacun d'eux a réussi à éviter la domination de l'une ou l'autre nationalité. La structure en trois parties du livret (chansons populaires – danses

et marches – musiques d'opéra) est identique dans les livrets de 1 à 10. Les derniers livrets ne reprennent pas de danses et ni de marches et dans les deux cas, 10 chansons populaires sont accompagnées d'un "numéro d'opéra".

Jusqu'à présent, on ne sait pas pourquoi le recueil entier s'appelle *Coucou*. Le caractère et les caractéristiques comportementales de cette espèce d'oiseau sont dominés par le fait bien connu que le coucou pond des œufs dans des nids étrangers et que ses petits sont souvent élevés par une autre espèce d'oiseau. De plus, c'est un fait cependant moins connu, le coucou passe la plupart de l'année en dehors de sa région et, en tant qu'oiseau migrateur, passe la majeure partie de sa vie en territoire étranger. En revanche, ce qui unit toutes les nations du monde, c'est son nom, qui vient de son coucou unique et pénétrant, identique dans toutes les langues. Nous ne connaissons pas la réponse à la question de ce qui a pu motiver Mertz à intituler son recueil ainsi. Cependant, cela ne cache pas le fait que *Coucou* est une réponse à de nombreuses questions. Comme son point de départ est la célèbre musique

du milieu du XIXème siècle et que celle-ci s'adresse au grand public amateur, il témoigne honnêtement de la musique et la société de cette époque, offrant également une contrepartie à l'élitisme, pour lequel le post-romantisme est devenu une sorte de tremplin.

Martin Krajčo

Pavel Steidl

Pavel Steidl

Zožit / Heft / Book / Livre 1, 3, 5, 7, 9, 11

SK

Pavel Steidl sa narodil v českom meste Rakovník. Keď ako osemročný začal hrať na gitare, prvým učiteľom mu bol jeho brat. Neskôr vyštudoval pražské konzervatórium a Akadémiu múzických umení, k jeho pedagógom patrili Milan Zelenka, Arnošt Sádlik a Štěpán Rak. Okrem toho zbieral skúsenosti v majstrovských triedach pod vedením Davida Russella a Abela Carlevara. Ďalšie cenné skúsenosti získal na mnohých súťažiach a hudobných festivaloch. Cestu na medzinárodné koncertné pódia mu otvorilo víťazstvo na renomovanej súťaži Radio France v Paríži v roku 1982. Steidl patrí k najvyhľadávanejším sólistom svetovej gitarovej scény a účinkoval vo viac ako tridsiatich krajinách sveta. Okrem toho, že je považovaný za špecialistu na hudbu 19. storočia, nahral mnohé skladby svetového repertoáru i českej hudby minulosti aj súčasnosti. Pavel Steidl taktiež komponuje a svojimi skladbami často obohacuje svoj koncertný

repertoár. Taliansky časopis *Guitart* ho zaradil medzi ôsmich najdôležitejších svetových gitaristov roku 2003 a následne získal cenu Classical Guitar Award 2005. V súčasnosti je profesorom pražskej AMU a aktuálne nastupuje na docentskú pozíciu na Kráľovské konzervatórium v holandskom Haagu.

DE

Pavel Steidl wurde in der tschechischen Stadt Rakovník geboren. Er begann als Achtjähriger Gitarre zu spielen, sein Bruder war sein erster Lehrer. Später absolvierte er das Prager Konservatorium und die Prager Akademie der musischen Künste, wo er unter anderen bei Milan Zelenka, Arnošt Sádlik und Štěpán Rak studierte. Daneben sammelte er Erfahrungen in Meisterkursen unter der Leitung von David Russell und Abel Carlevaro. Weitere wertvolle Erfahrungen erwarb er bei vielen Wettbewerben und Musikfestivals. Der Sieg im renommierten Wettbewerb Radio France in Paris im Jahr 1982 eröffnete ihm den Weg zu internationalen Konzertbühnen. Steidl gehört zu den meistgefragten Solisten der

Gitarrenszenen weltweit und trat in mehr als dreißig Ländern der Welt auf. Er wird als Spezialist in der Musik des 19. Jahrhunderts angesehen, außerdem nahm er viele Kompositionen des Weltrepertoires sowie tschechischer Musik der Vergangenheit und der Gegenwart auf. Pavel Steidl bereichert sein Konzertrepertoire oft auch mit eigenen Kompositionen. Die italienische Zeitschrift *Guitart* reihte im Jahr 2003 seinen Namen unter die acht bedeutendsten Gitarristen der Welt, im Jahr 2005 erhielt er den Preis Classical Guitar Award. Derzeit bekleidet er eine Professur an der Prager Akademie der musischen Künste und aktuell betritt er eine Dozentur am Königlichen Konservatorium im niederländischen Den Haag.

ENG

Pavel Steidl was born in the Czech town of Rakovník. When he began playing the guitar at the age of eight, his first teacher was his brother. Later he studied at the Prague Conservatory and the Academy of Performing Arts; his teachers included Milan Zelenka, Arnošt Sádlik and Štěpán Rak. Additionally, he

acquired experience in master classes led by David Russell and Abel Carlevaro. He gained further valuable experience at numerous competitions and music festivals. Victory at the prestigious Radio France competition in Paris in 1982 gave him access to concert podiums internationally. Steidl is one of the most sought-after soloists on the world guitar scene and has performed in more than 30 countries. While he is regarded as a specialist in 19th century music, his recordings include numerous works from the world repertoire of present times and past. Pavel Steidl is also a composer, and he frequently enriches his concert repertoire with his own works. The Italian magazine *Guitart* ranked him among the eight most important guitarists in the world in 2003; subsequently he won the Classical Guitar Award 2005. At present he is a professor at the Prague AMU, and currently he is taking up the position of dozent at the Royal Conservatory in the Hague.

FR

Pavel Steidl est né dans la ville tchèque de Rakovník. Quand il a commencé à jouer de la guitare à l'âge de huit ans, son frère était son premier professeur. Plus tard, il obtint un diplôme du Conservatoire de Prague et de l'Académie des arts de la scène, et l'on comptait parmi ses professeurs Milan Zelenka, Arnošt Sádlik et Štěpán Rak. De plus, il a acquis de l'expérience dans les classes de maître sous la direction de David Russell et Abel Carlevaro. Il a acquis d'autres précieuses expériences lors des nombreux concours et festivals de musique auxquels il a participé. Sa victoire au célèbre concours de Radio France à Paris en 1982 lui a ouvert les portes des concerts internationaux. Steidl est l'un des solistes guitaristes les plus recherchés sur la scène mondiale et s'est produit dans plus de trente pays à travers le monde. Outre le fait d'être considéré comme un spécialiste de la musique du XIXème siècle, il a enregistré de nombreuses compositions du répertoire mondial et de la musique tchèque d'hier et d'aujourd'hui. Pavel Steidl compose également et enrichit souvent son répertoire de concerts avec ses propres compositions. Il a été classé

par le magazine italien *Guitart* parmi les huit guitaristes les plus importants au monde en 2003 pour ensuite remporter le Classical Guitar Award en 2005. Il est actuellement professeur à l'Académie des arts de la scène de Prague et travaille actuellement comme professeur associé au Conservatoire royal de La Haye, aux Pays-Bas.

Martin Krajčo

Martin Krajčo

Zožit / Heft / Book / Livre 2, 4, 6, 8, 10, 12

SK

Martin Krajčo, narodený v Bratislave, patrí k popredným slovenským gitaristom, je aktívny ako sólista i komorný hráč v mnohých súboroch a projektoch. Vyštudoval Konzervatórium v Bratislave a VŠMU, kde bol študentom v triede prof. Jozefa Zsapka. Popritom si vzdelanie dopĺňal pravidelnou účasťou na majstrovských kurzoch svetových gitaristov (Leo Brouwer, Costas Cotsiolis, Zoran Dukić, Marco Socías a iní) a skúsenosti naberal i neraz úspešnou účasťou na medzinárodných súťažiach. Jeho sólovým aktivitám dominuje záujem o hudbu 19. storočia a predovšetkým odkaz Josepha Kaspara Mertz, čo však vyvažujú i jeho projekty hudby 20. storočia. V rámci komornej hry spolupracuje s mnohými umelcami a súbormi, je stálym členom Bratislavského gitarového kvarteta a gitarového dua s manželkou Radkou. Ako sólista i komorný hráč má na konte 7 CD titulov. Nahrávka Mertzovej

gitarovej hudby (Diskant, 2006) zaznamenala znamenitý ohlas v americkom odbornom časopise *American Record Guide*. Krajčo je aktívny aj ako organizátor, od roku 2010 vedie Gitarový festival J. K. Mertz a v Bratislave a je členom OZ Albrechtina. Od roku 2006 je pedagógom Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU.

DE

Martin Krajčo, geboren in Bratislava, einer der führenden slowakischen Gitarristen, ist als Solist und Kammermusiker in vielen Ensembles und Projekten aktiv. Er absolvierte das Konservatorium in Bratislava und die Hochschule für musische Künste in Bratislava, wo er Student in der Klasse von Professor Jozef Zsapka war. Darüber hinaus ergänzte er seine Bildung in zahlreichen Meisterkursen weltbekannter Gitarristen (Leo Brouwer, Costas Cotsiolis, Zoran Dukić, Marco Socías u. a.) und Erfahrungen erwarb er auch durch mehrere erfolgreiche Teilnahmen an internationalen Wettbewerben. Seinen Soloaktivitäten dominiert das Interesse an der Musik des 19. Jahrhunderts und

vor allem am Vermächtnis von Mertz, als auch Projekte mit Musik des 20. Jahrhunderts. Im Rahmen der Kammermusik arbeitet er mit zahlreichen Künstlern und Ensembles zusammen, er ist ständiges Mitglied des Bratislava Gitarrenquartetts und des Gitarrenduos mit seiner Ehefrau Radka. Als Solist und Kammermusiker hat er sieben CDs eingespielt. Die Aufnahme der Gitarrenmusik von Mertz (Diskant, 2006) fand besondere Resonanz in der amerikanischen Fachzeitschrift *American Record Guide*. Krajčo ist auch als Organisator aktiv, seit 2010 leitet er das J. K. Mertz Gitarrenfestival in Bratislava und ist Mitglied der Bürgervereinigung Albrechtina. Seit 2006 wirkt er als Pädagoge an der Fakultät für Musik und Tanz der Hochschule für musische Künste in Bratislava.

ENG

Martin Krajčo, born in Bratislava, is one of the leading Slovak guitarists. He is active as a soloist and chamber player in many ensembles and projects. Krajčo studied at the Conservatory in Bratislava and Academy of Performing

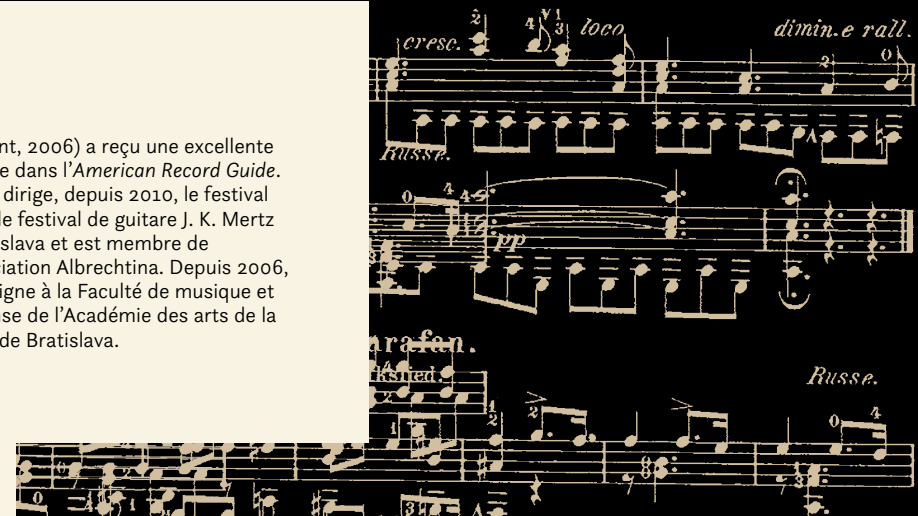
Arts (VŠMU), where he was a student in the class of Prof. Jozef Zsapka. He furthered his education by regularly attending master courses by world-ranking guitarists (Leo Brouwer, Costas Cotsiolis, Zoran Dukić, Marco Socías), and he also gained experience by participating, frequently with success, in international competitions. His interest in 19th century music, and particularly in the legacy of Joseph Kaspar Mertz, has the foremost place in his solo activities, but this is balanced by his 20th century music projects. In chamber playing he partners many artists and ensembles; he is a permanent member of the Bratislava Guitar Quartet, and he forms a guitar duo with his wife Radka. As soloist and chamber player he has 7 CD titles to his account. His recording of guitar music by Mertz (Diskant, 2006) evoked a notable response in the American professional journal *American Record Guide*. Krajčo is active also as an organiser: since 2010 he has led the J. K. Mertz Guitar Festival in Bratislava, and he is a member of OZ Albrechtina. Since 2006 he has been a teacher at the Music and Dance Faculty of VŠMU.

FR

Martin Krajčo, né à Bratislava, est l'un des guitaristes slovaques les plus importants. Il est actif en tant que soliste et se trouve être membre d'orchestre dans de nombreux ensembles et projets. Il est diplômé du Conservatoire de Bratislava et de l'Académie des arts de la scène, où il était étudiant dans la classe du prof. Jozef Zsapka. En outre, il a complété sa formation par une participation régulière à des classes de maîtres-guitaristes du monde entier (Leo Brouwer, Costas Cotsiolis, Zoran Dukić, Marco Socías et autres) et a acquis de l'expérience en participant souvent avec succès à des concours internationaux. Ses activités en solo sont dominées par son goût de la musique du XIXème siècle, et en particulier l'héritage de Joseph Kaspar Mertz, équilibrées cependant par ses projets musicaux du XXème siècle. Il collabore avec de nombreux artistes et ensembles en tant que membre d'orchestre. Il est aussi membre permanent du Bratislava Guitar Quartet et d'un duo de guitares avec sa femme Radka. En tant que soliste et membre d'orchestre, il a déjà 7 titres de CD à son compte. Son enregistrement de musique de guitare de Mertz

(Diskant, 2006) a reçu une excellente critique dans l'*American Record Guide*. Krajčo dirige, depuis 2010, le festival de guitare J. K. Mertz à Bratislava et est membre de l'association Albrechtina. Depuis 2006, il enseigne à la Faculté de musique et de danse de l'Académie des arts de la scène de Bratislava.

„Cuckoo.“
Musikalische Rundschau.
136
Kurze Unterhaltungs-Stücke für die Gitarre.

<p style="text-align: center;">„CUCKOO.“ National Melodien, OPERA-PIECES and other favored themes. — arr. and with fingering arranged by J. K. Mertz.</p>	<p>Volksthümliche Melodien verschiedener Länder, Opern und andere beliebte Motive. — Weichtipfbar eingerichtet und mit Finger- bezeichnung versehen von J. K. Mertz.</p>	<p style="text-align: center;">„COUCOU.“ Panorama musicale. — 136 PETITS AMUSEMENTS pour la GUITARE. Airs populaires de divers pays, MOTIFS D'OPÉRAS et autres thèmes favoris. — Arrangés d'un style facile et doigtés par J. K. Mertz.</p>
---	--	---

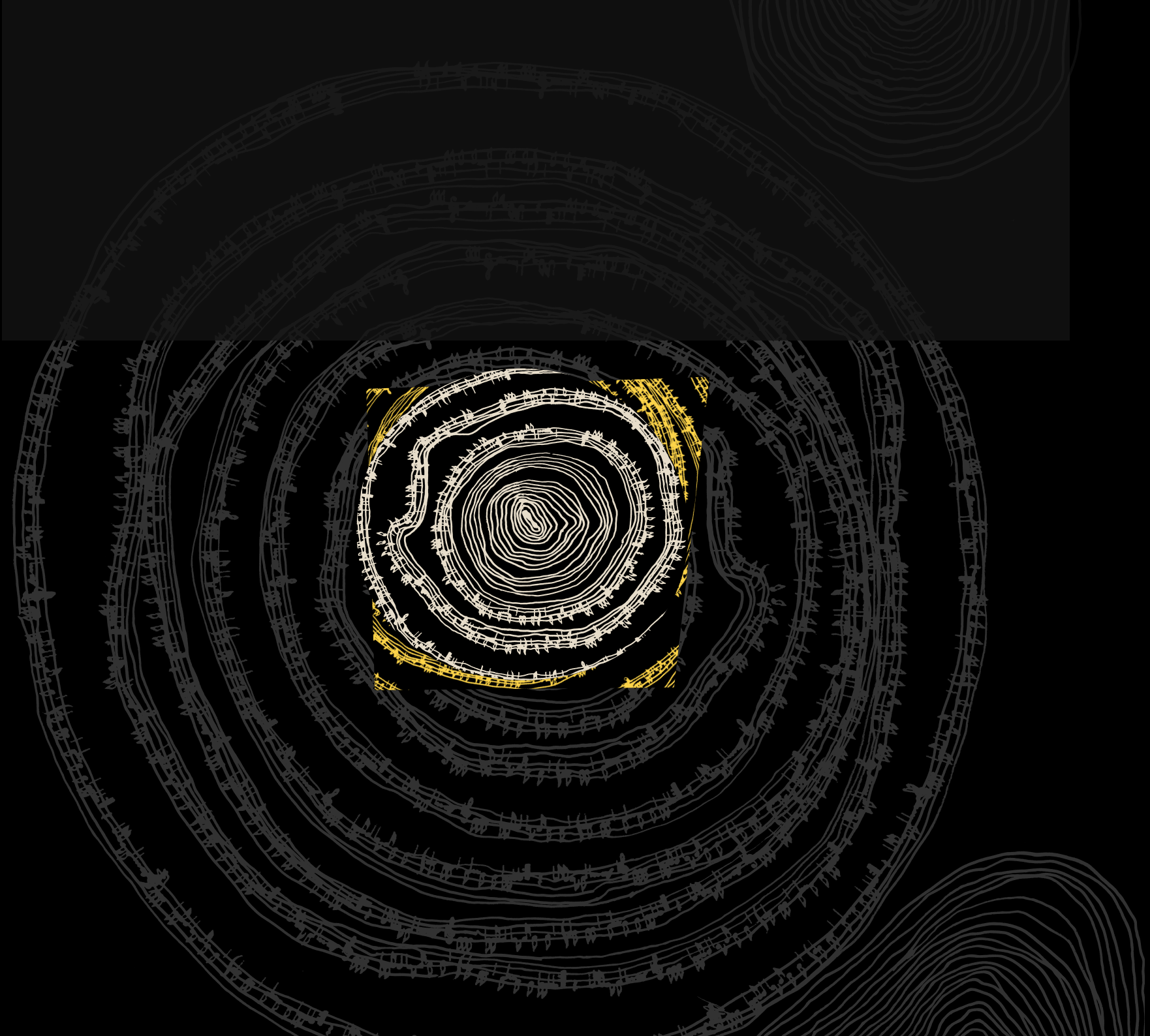
12 Hefte à 80 Pf. netto.

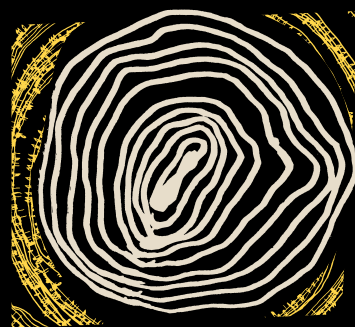
Heft

Eigentum des Verlegers. — Eingetragen im Verzeichniss.

München, Jos. Aibl.

Joseph Kaspar Mertz (1806 – 1856)

KUKUK

Hudobná panoráma / Musikalische Rundschau

136 krátkych zábavných skladieb pre sólovú gitaru / 136 kurze Unterhaltungsstücke für die Gitarre (1851 – 1853)

Pavel Steidl – gitara / Gitarre / guitar / guitare (J. G. Ries cca. 1830) Zošit / Heft / Book / Livre 1, 3, 5, 7, 9, 11

Martin Krajčo – gitara / Gitarre / guitar / guitare (J. G. Stauffer Legnani model 1821 - kópia / copy Bernhard Kresse 2008) Zošit / Heft / Book / Livre 2, 4, 6, 8, 10, 12

Nahrané vo februári – máji 2020, Kuchyňa, Slovensko / Aufgenommen im Februar – Mai 2020 in Kuchyňa, Slowakei / Recorded in February – May 2020 in Kuchyňa, Slovakia.

Hudobná réžia / Aufnahmeleitung / Music director: Radka Krajčová • Editing & Sound mastering: Dávid Hnat

Zvuková réžia / Tonmeister / Recording engineer: Otto Nopp • Fotografie / Fotos / Photography:

Václav Kropáček, Rudolf Biháry • Sprievodné texty / Begleittext / Sleeve notes: Martin Krajčo

Preklad / Übersetzung / Translation: Zuzana Godárová, John Minahane, Arnaud Segretain

Production coordinator: Silvia Zvarová, Lea Mikulcová • Design & Layout: Andrea Andreutti Pokorná

Vydanie CD nahrávky z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

The issuing of this CD recording was supported using public funding by Slovak Arts Council.

Total time CD1 52:55; CD2 59:30; CD3 50:16

SOZA / BIEM R35 0045-2-133 2021 HC 10052

© hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

u. fond
na podporu
umenia